

ТЫЗЭКЬОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ макъ

Голос
адыга

1923-рэ ильесым
гъэтхапэм
къышегъэжъагъэу къыдэкы

№ 201 (21930)

2019-рэ ильес

МЭФЭКУ

ШЭКИОГЬУМ и 7

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИИЭП
къыхэтутыгъэхэр ыкни
нэмькі къэбархэр
тисайт ижүгъотэштых
WWW.ADYGVOICE.RU

6 +

Адыгэ Республикаем и Правительствэ игъэзет

ПРАВИТЕЛЬСТВЭ ТЕЛЕГРАММ

Адыгэ Республикаем иапэрэ Президентэу
А.А. Джарымэм фэкто

Лъытэнныгъэ зыфесшыре
Аслъан Алый ыкъор!

Уныбжь ильес 80 зэрэхъурэмкэе сыпфэгушо!
Шылэнныгъэ гъогу гъашэгъон къызэрэпкүгъэмкэе
лъытэнныгъэшхо къэблэжъигъ. Цыфыгъэшхо зэрэпхэлтэй
даклоу мурадэу уилэм уфеклонымкэе пытагъэ
къызэрэзыхъяфэрэм фэш гъэхэгъэшхохэр пшынхэ,
къэралыгъо мэхъэнэ ин зиэ юфыбэ зэшопхын
пльэкыгъ.

Ильесыбэрэ Адыгэ Республикаем иапшээрэ Іенатэ
дээгоу зэрэзепхягъэм, республикэм ихэхъонигъэ
пшыхъекіе уилахъышу зэрэхэпшыхъягъэм афэш
цыифхэм лъэшэу уалытгэ, осэшко кынфашы.

Адыгэ Республикаем и Президентэу узыщэтым эко-

номикэмрэ социальнэ лъэныкъомрэ хэхъонигъэ
языгъэшыщ, къэралыгъом игъэорышэн фытегъэ-
псыхъэшэ амалхэр къэбгъотыщтыгъэх.

Лъытэнныгъэ зыфесшыре Аслъан Алый ыкъор,
уюбилей зыщыхъябъэунэфыкырэ мафэм псаунигъэ
пытэ, щылэкі-псэукі дэгъу уилэнэу, пкыачіе къы-
кимычынэу, жышхъхэ мафэ ухъунэу, уигъашэ
чэфыгъор къебэклэу упсэунэу сыпфэльяло!

Насыпир къыютэхъоху берэ ушыненэу, къыппэблэ-
гэ цыфхэм ягуфэбэнэгъэ ушымыкленэу, уиунэгъо
клоц ренэу зэгурьоногъэрэ гукэгъурэ илъинэу
пфэсэло!

Адыгэ Республикаем и Лышхъэу
Къумпыл Мурат

Джарымэ Аслъан фэгъэхыгъэ тхыгъэхэр я 4 — 6-рэ нэкүубгъохэм артых.

Псауныгъэм икъэухъумэн тегущылагъэх

АР-м и Лышхъэу Къумпыл
Мурат Адыгэ республике
клиническэ сымэджэшым
диализнэ гупчэу
къыщизэуахыгъэм юф
зэришээрэм зышигъэгъозагъ.
Къэралыгъо программэу
«Псауныгъэр къэухъу-
мэгъэним исистемэ
хэхъонигъэхэр егъэшы-
гъэнхэр» зыфилоу 2014
— 2020-рэ ильесхэм
ательятағъэм къыды-
хэлъитағъэу ар ашыгъ.

Пшъэдэкыжъэу ыхырэмкэе гүнэпкъэ
гъэнэфагъэ зиэ обществэу «Ринал-Сер-
вис» зыфиорэмрэ АР-м мыльку зэфы-
щытыкіхэмкэе и Комитеттээ зээгыны-
гъэу зэдашыгъэм къыпкырыкыкэу рес-
публикэ сымэджэшым диализнэ отделе-
ние щагъэпсыгъ. Инвестиционнэ проек-
тым сомэ миллион 51,5-рэ тэфагъ.

Аужырэ шапхъэхэм адиштэрэ обору-
дованиер зычтэг гемодиализнэ залхэр
Къумпыл Мурат кынпльыхъагъэх. Уры-
съем икъблэкэ мыш фэдэ аппаратхэр
Адыгэим нэмькі непэ зэrimыгъэхэр
къыхагъэшыгъ.

(Икъух я 2-рэ н. ит).

Псауныгъэм икъэухъумэн тегущылагъэх

(Икъэух.)

Жъэжые шыгъэхэм клиническэ автоматизированнэ системэ хяламэтхэр ахэтих. Мыш фэдэ аппаратхэмкэ гемодиализ, гемодиафильтраие пшын плъекшт. Сымаджэр псэн, юф ышэн, щыэнгъэм щигушуукын амал къыраты. Кыхэгъэштыгъэн фае диализнэ гупчэн илэпилэгээр республикэм щыпсэухэрэм ямызакью, нэмийк шьолтырхэм къарыкыгъэхами кызызлэклагъэхан зэралькыщты.

— Республике сымаджэшым чээт диализнэ отделением къеоллэрэ сымаджэхэм шэпхъэшүхэм адиштерэ медицинэ Илэпилэгъур чэц-зымафэм зэпымьюо кызызлэклагъэхан, ящикигъэ специалистхами гуշыгъэ афэхъунхэ амал яэн фае, — къыуагъ Къумпъыл Мурат.

Отделением чээль сымаджэхэм республикэм и Лышьхэ гушигъэтуу афэхъуг, ахэр зыгъэгумэкыихэрэ уучилэхэр яэмэ зышигъэгъозаг.

А мэфэ дэдэм Къумпъыл Мурат Адыгэ Республикэм ит медицинэ учреждениехэм яврач шхъялэхэм зауигъэклаг, УФ-м и Къэралыгъо Совет изэхсэгтээ зэфхъысыжъэу фэхъугъэхэм атегушылахъэх.

Псауныгъэр къеухъумэгъэнэм ылъэныкъоктэ къэралыгъом зэхъокыныгъэшүхэр зэрилэхэр УФ-м и Президент игушыгъэ къызэрэшиуагъэр Къумпъыл Мурат къыуагъ. Ау мы лъэнкъомкэ гумэкыгъо гъэнэфагъэхэр къеуцух. Къоджэ псэулэл юф ёшышишэн гухэль зиэу ныбжыкылэхэм ахэтыр маклэ. 2012-рэ илээсүм къыщегъэжъагъэу къэралыгъо программэхэу «Земский доктор», «Земский фельдшер» зыфиохэрэмкэ врач 350-мэ ыкки фельдшери 9-мэ юфшэлэл чыпилэхэр агъотыгъэх. Ау программэм къыдыхэлэлтигъэ уахътэр заухыкэ къалэм зыгъэзжырэр маклэ. Къоджэ псэуплэхэм ашыгъэхэр аш къэнхэм къэзгъэгушуунхэ социальне

хырэр бэ. Шэпхъэшүхэм адиштерэ ыкки хэушхъафыкыгъэ медицинэ Илэпилэгъум хэхъонигъэхэр ышынхэм мылькоу фэттүпшырэр бэ, — къыуагъ Къумпъыл Мурат.

— Аш изэфхъысыжъэу плътэми хъущт республикэм щыпсэухэрэм къагъашэрэм зэрэххээрэр. Урысаем гурит шапхъэу щагъэнэфагъэм ар нахьы.

Лъэнкъо зэфшхъафхэмкэ гъэхъэгъэшүхэр ашыгъэх нахь мышэми, гумэкыгъо гъэнэфагъэхэр джыри зэрэштигэхэр республикэм ипащэ игушигъэ къыщихигъэштыгъ. Апэрэ медицинэ Илэпилэгъур зыщыгъотырэ системэм хэхъонигъэхэр ышынхэр мыш фэдэ юфыгъохэм яхкыпшэу зэрэштырэ республикэм ипащэ къыуагъ.

Апэрэ медицинэ Илэпилэгъур сымаджэхэм нахь зэрэблагъэр

Илэпилэгъур гъэнэфагъэхэр афагъэхъазырынхэу АР-м псауныгъэр къеухъумэгъэнэмкэ и Министерствэ Къумпъыл Мурат шийэрьль фигъеуцугъ.

— Апэрэ медикэ-санитарнэ Илэпилэгъум исистемэ хэхъонигъэхэр егъэшгъэнхэм, ар гъэккэжыгъэным 2020-рэ илээсүм къыщегъэжъагъэу къэблэгъэрэ илэситфим миллиард 550-рэ къэралыгъом щыпэуагъэхъанэу агъенафэ,

— къыуагъ Къумпъыл Мурат.

— Гухэльхэу щыгъэхэм ашыгъэх фельдшер-мамыку Иза-Пэхэр, врачебнэ амбулатори-хэр, поликлиникэхэр ашынхэр, ахэр аужырэ шапхъэхэм адиштэу агъэпсынхэр, меди-

цинэм ипсэуальэхэр агъэкэжынхэр, ахэм гъогухэу узэряилэштхэр агъэцэкэжынхэр, нэмийкхэр.

Тызхэт илээсүм къыщегъэжъагъэу лъэпкэ проектэу «Псауныгъур» зыфиорэр республикэм щагъэцакэ. Аш къыдыхэлътагъэу республикэм мы лъэнкъомкэ гумэкыгъохэу илэхэм ягъэцэлэн пэуагъэхъанэу ахьщэ тедзэ къыфатуулшигъ.

Цыфхэм къагъашэрэр нахьыбэх хууныр ыкки зидунай зыхъожыхэрэм япчагъэ къыщигъэклигъэнэр шьолтырэм пшьэрыль шхъялэу зэрилээр Къумпъыл Мурат къыкыгъэтхыгъ.

ГҮНЭЖХҮКЬО Сэтэнай.

Сурэхэр А. Гусевым тырихыгээ

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ иунашъу

Рэзэнгъэ тхыль етыгъэним
ехыилагъ

Энергетикэм ылъэныкъоктэ гъэхъагъэу илэхэм апае **Лепехин Сергей Виталий ыкъом** – ПАО-у «Кубаньэнерго» икъутамэу «Адыгэ электрическэ сетьхэр» зыфиорэр Кошхэблэ районымкэ и Вольненскэ участкэ илэлектромонтер рэзэнгъэ тхыль фэгъэшшошгъэнэу.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ Къумпъыл Мурат
къ. Мыекъуапэ,
шэкюгъум и 5, 2019-рэ ильэс
N 312

Ибзэджэшлагъэ юцолІэжьыгъ

Урысые Федерации и Следственнэ комитет и Гъэйорышаплэу Адыгэ Республикэм щыїэм пресс-конференции тыгъуса щыкъуагъ. Ильэс 16 зыныбжь Дарья Шопинам иклюдиклэ епхыгъэ следственнэ юфтихъабзэхэу рагъеклоокъихэрэм ар афэгъэхыгъагъ.

Юфтихъабзэр пэублэ пасальеклэ Александр Глушенкэм къызэуихызз, мы ильэсым жъоныгъуаклэм и 24-м Дарье еджаанлэм къычлекъыжь, ядэжь зэримыгъэзэжыгъагъ агу къыгъекъыжьыгъ.

— Ильэс пчагъагъ хуугъяу юф зысшэрэм аш фэдэх хуугъэшлагъэ сиррихыллагъеп, — къыуагъ аш. — Кломэ, клоэ бзэхыгъэм фэдэу, йаубутилэ штынену, зы лягъо тытханену лъэуж

къыгъэнагъэп. Ары икъэгъотыни охьтабэ зыкъихыгъэр. Оперативнэ ёкыи следственнэ юфтихъенхэу зетхъагъэхэм яштуагъеклэ ильэс 47-рэ зыныбжь хуульфыгъэм ителефон щырыгушыгъагъэу агъэунэфыгъ. Гъэшлэгъонир, ёпеклэ укыгъэ юфтихъенхэу халпсым зыфычлэсигъэр мы хуугъэшлагъэм фэдэу къычлекъыгъ. Зыщыпсэущыгъэ унэр къызалхыум, мобилнэ телефони 9 къырахыгъ, ахэм Дарье ителефони ахэлтигъ.

Пресс-конференцием къызэрэщау-

гъэмкэ, пшашшъэр зыщыкодыгъэ чылпэр биллинг шыкълэм тетэу зауплэкүм мы хуульфыгъэм ителефон щырыгушыгъагъэу агъэунэфыгъ. Гъэшлэгъонир, ёпеклэ укыгъэ юфтихъенхэу халпсым зыфычлэсигъэр мы хуугъэшлагъэм фэдэу къычлекъыгъ. Зыщыпсэущыгъэ унэр къызалхыум, мобилнэ телефони 9 къырахыгъ, ахэм Дарье ителефони ахэлтигъ.

Къаубутигъэ бзэджашлэм къызэрэщау-

гъуклэ готэу клоэ пшашшъэр ыпэ къифагъ ёкыи ителефон къытырихынэу зежьэм куо-хуа къылэтыгъети, ыулыгъ.

Следственнэ Гъэйорышаплэм илашэ къызэрэхигъэшыгъэмкэ, бзэджашлэм къаригъэлъэгъу гъэшыгъэм къычлакхыгъыгъ. Аш метри-тфыклэ пчагъяу, чылг члэгъым ишчыгъынхэу щычлитлагъэхэр зытетгъэм тетхэу, тлэку уцыныгъэхэр къагъотыгъыгъ.

Мы уголовнэ юфтихъенхэу къызэуахыгъэм изэхэфын джыри лъагъэжэлтэшт, хынкум-медицинэ экспертизэм къыгъэлъэгъоштхэм ялтыгъэштэр бэ.

ІЭШЫНЭ Сусан.

Пенсиехэр

Кіэлэеджаклохэр щагъэгъозагъэх

УФ-м Пенсиехэмкэ ифонд АР-мкэ и Къутамэ и Гъэйорышаплэу Төүцожь районным щылэм къуаджэу Пэнэжсыкъуа итурит еджа-нлэ икІэлэегъаджэхэмрэ иашылээрэ классхэм якІэлэеджаклохэмрэ джырэблагъэ рагъэблэгъагъэх.

Зэрэхбэзэу, ыпэрапршлэу ахэр кабинет пэпчь члащэхэзэ, юфтихъенхэу агъэцаклээрэм нэүласэ фашыгъэх. Нэүжүм едజэлээ классым зэлуклэгъур щыльагъэктогт. Гъэйорышаплэм испециалистхэм шлокл зимиыэ пенсионнэ страхованиер зыфэдэм, аш имэхьанэ къалтагъ, пенсие зэфрешхъафэу щылэхэм, унайжь нэссымэ ар зыфэдэштээр пешорыгъэшьэу зэрээзбгэшшэштэй, пенсие уимыиэу укъемнэнэм пае пшлэн фаяхэм къатегущыллагъэх. Электроннэ шыкълэм тетэу Пенсиехэмкэ фондым ифэл-фэшлэ 54-рэ къызлэклэбгэхъан амал щылэ зэрэхбэзэ юфтихъенхэу агъэхэштэх.

Зэлуклэгъу ужым пенсиехэм афэгъэхыгъэ пособиу «Все о будущей пенсии: для учебы и жизни» зыфиорэр кіэлэеджаклохэм шуухъафтынену аратыгъ. Тапэклэ мыш фэдэ юфтихъабзэхэр Төүцожь районным инэмийк еджа-нлэ ашызэхаштэх.

Шэкюгъум июбилиярхэр

УФ-м Пенсиехэмкэ ифонд и Къутамэу АР-м щылэм епхыгъэу пенсие къызыфэкторэ тинахыжьхэм ашышшэу нэбгырэ 37-мэ яобилейхэр мы мазэу тызыхэхъагъэм хагъэунэфыкыщтых.

Ахэр Хэгъэгү зэошхом хэлэжьагъэх, иветераныхе тилын щылэхъагъэх. Хэбзэшү зэрэхбэзэу, зимэфэхэм УФ-м и Президентеу Владимир Путиныр къафэгушлошт.

Юбилиярхэм янахыбэм, ахэр нэбгырэ 28-рэ, аньжь мы мазэм ильэс 90-рэ мэхъу, нэбгыри-ир 95-м нэссыгъ. Анахыжьэу пшлэгъу ныбжыр

хээзгъэунэфыкыщтыр Мыекъуапэ щэпсэу.

Пенсиехэмкэ фондым и Къутамэу АР-м щылэм иофишлэхэри зимэфэхэм афэгушлох, япсауныгъэ къыщымыкленэу, джыри бэ къагъэшлэнэу афэльялох!

УФ-м Пенсиехэмкэ ифонд и Къутамэу АР-м щылэм ипресс-къулыкъу.

«НАБУ-Кавказ»

Атеклуагъэр Адыгейим щыщ

Мысатыу чыопс ухьумэкло гупчэу «НАБУ-Кавказым» шольыр зэнэкъокъу «Самая экологичная турфирма» зыфилоу зэхищэгъагъэм зэфэхыссыжъхэр фишыгъэх.

Зэнэкъокъум апэрэ чылпэр щызыубытагъэр Адыгейим щы-зэхэшэгъэ туристическе фирмэу «Ошутен-Тур» зыфиорэр ары, ар зэхэзьящагъэр Бэрзэдж Мурат. Ятлонэрэ чылпэр Ростовна-Дону щылэ турфирмэу «Пора в горы» зыцээр (пашэр Татьяна Жикина), аш къыкльэлъякюре ящэнэрэ чылпэр Адыгейим и Мыекъопэ район ит пшэуплэу Каменномосткэм щызэхэшэгъэ «Ковбоир» (пашхэр Марина йыкы Виктор Уразматовхэр) ары зыхыгъэх.

Зэнэкъокъум Адыгэ Республикэм, Къэбэртэе-Бэлъкъар ёкыи Къэрэшэ-Щэрджеэ республикэхэм, Краснодар краим ёкыи Ростов хэкум юф ашызышлэхэрэ туристическе фирмэхэр арых хэлэжьагъэхэр. Юфтихъабзэр экологическе кампание «ЭКО-

логично!» зыфиорэм къыдыхэльтыагъэр зэхаштэгъагъ.

Зэхэшаклохэр зыфэягъэхэр турристхэм яфэл-фашлэхэр зыгъэцаклэхэрэ турфирмэхэм тыкъээзыуцхъэрэ дунаим икъэбзагъэр анаэ тырагъэтэу, зыгъэпсэфакло къаклохэрэми альэгъурэ дэхагъэм, зыгъэпсэфакло чылпэхэм, мэзхэм, къушхъэхэм уасэ афаши, чылопсым язэрар рамыгъэкэу къызэрраухъумэштэй зэрэфашхэрэр зэрагъэшлэнэу ары.

Джащ фэдэу республикэм къихъэхэрэ зыгъэпсэфаклохэм турфирмэхэр зэрэгэхъокъыхэрэм, къэбархэр зэрарагъашлэхэрэм, чылпэр гъэшлэгъонхэм апыльхэ хишигъэхэр къызэрраухъумэштэй зэрэфашхэрэр мэхъанэ ял. Чылопсир амушоинным лъыпльэхэрэ турфирмэхэр «НАБУ-Кав-

казым» къыхигъэшхээ ёкыи шуухъафтынхэмкэ ыгъэгушлохээ зышыщ.

Адыгэ Республикэм туризмэрэ зыгъэпсэфаклохэм и Комитетрэ «НАБУ-Кавказым-рэ» турфирмэ пэпчь чек-тхвапхэр афызэхагъэуцаагъэх, яофишлаклэ уасэу фашырэр балл пчагъагъэр рагъэкъу гъэшыгъэу агъэцаклээм, фирмэм иофишлэхэр къэбзэнэгъэмэ, фырмэм иофишлэхэр зыгъэпсэфакло чылпэхэм ялтыгъэштэр бэ.

Турфирмэхэм чылпэхэм яфэл-фашлэхэр зэряфэшшуашэм фэдэу афагъэцаклэхэм, зыгъэпсэфакло къаклохэрэми къэбзэнэгъэм ёкыи чылопсир къэуухъумэштэй нахь апыльштых.

(Тикорр.).

Адыгэ Республикэм иапэрэ Президентэу Джарымэ Аслын къызыхъугъэр ильэс 80 непэ мэхъу

Шукъэ ыцлээ тарихъым хэхъагь

Адыгэ лъэпкъеу къэралыгъо псэукъэ зиленэу лэшэгъу пчагъэм кэхъопсыгъэм иреспубликэ гээпсыгъо тэфагъ Джарымэ Аслын итетыгъо. Ащ ыцлэ яхыгъ адыгэм къэралыгъо гээпсыкъэ илэ зэрэхъугъэм, а статусым къешэкыгъехэу Конституциер, гимныр, биракыр, гербэр непэ зэрэтилэхэм.

Джарымэ Аслын а лъэхъаным Адыгэ автоном хэкум ипещагъ. Лъэпкъымкэ мэхъанэшхо зиэхъугъэшагъэм — республикэм игъэпсын лъэпкъым къыхэкыгъе, ащ фэгумэкхэрэ цыф пертихэр фэбанштыгъэх. Джарымэм иакыыл, хэбзэ юфшэнэм хэшыкышико зэрэфырилм мэхъанэшхо ялагь цыфхэр гъогу тэрэз тырищэнхэмкэ. Хэта зышлэрэр, а лъэхъаным Тхъэм ащ тетэу къызэригъэфэгъэн фае, къэралыгъо гээпсыкъэм хэшыкы физилээ Джарымэр а юфим иччэгү зериуцаагъэр. Аслын нэмийкыгъэм, мэхагъэ къызхигъяфу «Мыхэм къыраяжъягъэр хувштэп, ащ къикын шылэп» зыён а лъэхъаным пащэу щытыгъэмэ, юфим зыдигъээштгэгъэр зимишлэрэп.

«1922-рэ ильэсүм, Октябрьскэ революциер зышылагъэм ильэс 5 нахь темышлагъеу адыгэхэм автоном хэку ялэхъугъагъэ. Непэ тарихыр кээзитыхыкыжы зышлоигъохэм алорэр нэмийкыми, адыгэ лъэпкъымкэ ащ мэхъанэшхо ялагь. Лъэпкъ цылкоу хэкужъым къинагъэм автономие илэ хуугъагъэ, адыгэр адрэ лъэпкъышохэм ахэкодэжьыгъэп», къышетхы итхиль Джарымэ Аслын.

Лъэпкъыбэ зышыпсэурэ хэкум мэкэ дэдэ хуурэ адыгэм илэ зыхыре республикэ щыбъээпсынэр юф пынкылаагъэ. Краснодар краеу хэкур ильэс 60-рэ зыхэтигъэм гузэгъабгъэ къыхэмийкэу къыхэпшыжынири юф къызэрикылаагъэр. Ау лозунгэу «Уходя — оставляем» зыфилорэр илэбуитыпэу Адыгэ-

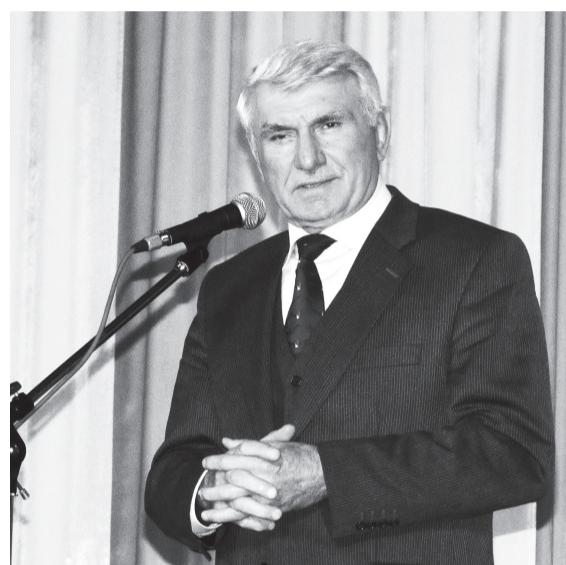
ир «шъабэу» краим къыхэкыжын ылъэкыгъ.

Адыгэим итарихъ штэмэ, Джарымэ Аслын закъор ары ашшэрэ партийнэ ыкы къэралыгъо Иэнэтлишихи алытгъэр. Ар КПСС-м и Адыгэ хэку комитет иапэрэ секретарыгъ, етланэ народнэ депутатхэм я Адыгэ хэку Совет и Тхамэтагь ыкы АР-м и Президентыгъ.

Адыгэ лъэпкъым и Апэрэ зэфэсэу 1991-рэ ильэсүм «40-мэ я Комитет» зэхицагъэм Ашшэрэ Советын хадзыхэ зыхыкъэ урысхэми адигэхэм япчагъэ зэфэдизын фаеу щырахъугъагъэр. А мэхъанэшхо зиэхъоффхабзэм Джарымэм зэрэдригъэштагъэм юф нахь зэшохыгъошу къышыгъагъ.

Кавказ заор заухыгъэр ильэс 130-рэ зэрэхъурэм ипэгэклэу 1994-рэ ильэсүм ижъонгъуакъэ и 21-м УФ-м и Президентэу Б. Ельциным кавказ къушхъечхэсхэм афэкорэ Джэпсалъэ къышыгъагъ. Ащ къышлоштыгъ Кавказ заом къушхъечхэсхэм яшхъафтынгъэ къызэрэщаухъумэштгъэр, ахэм урыс пачыхъэм аришылэгъэ заор зэфэнчэу зэрэштгэгъэр. А хуугъэшагъэм лъэпкъымкэ мэхъанэшхо ялагь ыкы Темир Кавказым щыпсэухэрэ лъэпкъэм зэгурмыноигъэу азыфагу кытэджаагъэр нахь ыгъэушьбагъагъ.

Джарымэ Аслын итетыгъом зэшохыгъэ хуугъэм ашш тильэпкъэгъухэрэ Икыбым щыпсэухэрэм якъэшэжын къэралыгъо юф зеришыгъагъ. А лъэхъаныр ары УФ-м и МИД хэушхъафыкыгъэ лыклохэм юф щашлэу зырагъэжъэгъагъэр.

1997-рэ ильэсүм АР-м и Законэу репатриантхэм афэгэхъыгъэр аштэгъагъ. Джащыгур ары ашэрэ купышко хуухэу адигэхэр Косово къыращыхъхи, Адыгэим къызащэжыгъагъэхэр. А юфхъабзэхэм зэкэми Джарымэр азыфагу итэгъ, изакьюо зэкэри ыгъэцэлгээ слорэп, ау ащ иакыыл, игуягъ, игушуагъэ, илгэгъэ хэмийтэу къэпэлэн пльэкынштэп. Арышь, шуукэ ар тарихъым хэхъагъ, цыфхэм агухэм шуукэ арлыншт.

Джарымэ Аслын ыцлээ республикэ тилэ зэрэхъугъэм епхыгъэу тарихъым хэхъагъ. Аш даклоу тильэпкъэгъухэм якъэхъажыни, якъэшэжыни Джарымэм ыцлээ хэмийтэу къэпэлэн пльэкынштэп. Арышь, шуукэ ар тарихъым хэхъагъ, цыфхэм агухэм шуукэ арлыншт.

Ащ ишхъахат джырэблагъэ Мэфэхъаблэ щынгээ зэлукъэгъур. Мафэм жыыгъэ кэлэту ошхъишко къещхъыгъ, чыылагъэ, ау Джарымэ Аслын лукимэ зышлоигъо цыфыбэ Мэфэхъаблэ имэшт къыщызэрэугъоигъагъ. Ахэр нэгушох, Аслын ежэх, сидми «зэлукъэм шууклон фае» алу къагъэхъагъэхэм афэдэхэп. Къызэлукъагъэхэм ахэтих Цэй Адамэ, Жыэу Мыхамэт, Мэш-

ацлэхэр зыр революцием, адрэр колхозхэм язэхээн, Хэгэгу зэошхом яхыгъэх. Краснодар краими Адыгэими ятарихъхэр ащ фэдэу пащэхэм яхыгъэх хуугъэшагъэхэм кэ агу къэкыжыхъих. Гушилэ пае, пынджым икъэгъэкыын, Краснодар псыбуитыпэу Адыгэим икъоджэ 22-рэ лузыгъэхъагъэр, етланэ адыгэ льэпкъым республикэ илэ зэрэхъугъэр, ащ илэпсын — ахэр зэкэри пащэу тетыгъор зыныгъэхэм яхыгъэх.

Джарымэ Аслын ыцлээ республикэ тилэ зэрэхъугъэм епхыгъэу тарихъым хэхъагъ. Аш даклоу тильэпкъэгъухэм якъэхъажыни, якъэшэжыни Джарымэм ыцлээ хэмийтэу къэпэлэн пльэкынштэп. Арышь, шуукэ ар тарихъым хэхъагъ, цыфхэм агухэм шуукэ арлыншт.

Джарымэ Аслын а хуугъэшагъэр мы мафэм ыту къэкыжыхъигъэх. Къызэлукъагъэхэм ашшыбэр инэуасэу къычээгъы, акъэупчагъ. Цыкыл дэдэу къэхъажыгъагъэхэм ахэтих Цэй Адамэ, Жыэу Мыхамэт, Мэш-

фэшү Нэдждэт, Цэй Исхъакъыкыи нэмийкхэр. Къэгущылахъэхэм зэкэми Косовэ къызэрикыжыгъэхэр агу къэкыжигъ. «Тхъэм бэгъашлашэ уш, кытфэшшагъэр тщыгъушагъэл, Тхъэр разэ кылгэхъу, тъгоу тфыхэпхыгъэм непэ тырэкло, тынэгу зээхъигъэр непэ тильэпкъ тыхэс» — джа гушилэхэр пащэм бэмэ къырауагъ.

— Ильэс 40-рэ хэбэз юфыр зъяцкылаагъэ, ащ фэдизым юфэу сшагъэм нахь а лъэхъаным нахь сигъатхъэу юф сшагъэл, — кыуагъ Чэмышо Гъазый.

— Мэфэхъаблэ тильэпкъэгъухэр къыращыхъынхэмкэ туйытагъэхэльэу унашьо зашыгъэ мафэр ренэу сыгу къэкыжыхъы. А лъэхъаным Джарымэ Аслын къэбгъеуун умылъекыу, пытагъэхэльэу унашьо зашыгъагъ. А мафэр пащэм юфыр элгээми, тильэпкъэгъухэм якъэбар къызэсэгъажьем, Косовэ сыклон фаеу къысиуагъ ыкы ащ къыкэлтыкло юфхэр зэпифэгъагъэх.

Зэлукъэхэу Мэшфэшү Нэдждэт къызэшэгущыи мэхъэрийгъэхэмкэ, заор къемийжээзи унэгээ 21-мэ ятхылхэр хязырхэу Консульствээ чэлэгэхээ. Заор юфыр къызэригъэштэйхээр къыхигъэштгэгъ.

Джарымэ Аслын а хуугъэшагъэр мы мафэм ыту къэкыжыхъигъэх. Къызэлукъагъэхэм ашшыбэр инэуасэу къычээгъы, акъэупчагъ. Цыкыл дэдэу къэхъажыгъагъэхэм ахэтих Цэй Адамэ, Жыэу Мыхамэт, Мэш-

ХҮНЭГО Рэшыд, социологие шээныгъэхэмкэ доктор:

«Республикэ тилэ зэрэхъугъэр ащ ишлэуагъ»

Джарымэ Аслын адыгэхэм ятарихъ анахь къыхэштырэ политикэ ѿйт. Ащ ыцлээ епхыгъ Адыгэим республикэ статус илэ зэрэхъугъэр, епхыгъэ къодыгъ, ары зыпкъ къыкыгъэр пломи нахь тэрэз. Апэрэ Президент хуугъэри Джарымэ Аслын. Сэ сишшошыкъэ, а лъэхъаным адыгэ политичесэ элитэм ѿйт аш ыпшээ ифагъэр нэмийк цыфхызэштгэштгээ.

Пэшэ юфымкэ Тхъэм къыхильхъэгъэ Иепэлэсэнгъэм, ишээнгъэхэм, политикэм ылъэнэйкэ ыкыи ежь ѿйтхъэгъэ культурэшхуу хэлъым а лъэхъаным мэхъанэшхо ялагь, яшуагъэ къэлкыагъ.

Сэ Джарымэм нэуасэ сзыфэ-

хуутгыгъ, ау ащ пкэ ялагъэп, хэгээгүм зыдигъэштгээ зимишлэштгэгъэп.

Хэку комитетын иаппарат юфышэхэм а лъэхъаным бэрэ къахэлукъытгээ зэхъокыныгъэшхохэр къэхъунхэ зэрильхэгъытгээр. Аш даклоу алоштыгъ Краснодар къыкыжыгъэгъэ Джарымэ Аслын Адыгэир ежь-ежырэу, краим хэмийтэу псеунимкэ юфшэнэимкэ отдельим сирипэштгээр.

Партием и Краснодар крайком исекретарэу юф къышиши, къизэгъэзэж уахътээр зэхъокыныгъэшхохэм атефэгъагъ. КПСС-м мэхъянэ илэхъагъэп, партиер лъэпкъ политикахээхэм къыхихытгээ лъын-

хуутгыгъ, ау ащ пкэ ялагъэп, хэгээгүм зыдигъэштгээ зимишлэштгэгъэп.

Хэку комитетын иаппарат юфышэхэм а лъэхъаным бэрэ къахэлукъытгээ зэхъокыныгъэшхохэр къэхъунхэ зэрильхэгъытгээр. Аш даклоу алоштыгъ Краснодар къыкыжыгъэгъэ Джарымэ Аслын Адыгэир ежь-ежырэу, краим хэмийтэу псеунимкэ юфшэнэимкэ отдельим сирипэштгээр. Партием и Краснодар крайком исекретарэу юф къышиши, къизэгъэзэж уахътээр зэхъокыныгъэшхохэм атефэгъагъ. КПСС-м мэхъянэ илэхъагъэп, партиер лъэпкъ политикахээхэм къыхихытгээ лъын-

Адыгэ Республикаан иапэрэ Президентэу Джарымэ Аслын къызыхъугъэр ильэс 80 непэ мэхъу

МАМЫЙ Руслан, шэнэгъэлэжь, партийнэ юфышагь:

«Уахътэм ишыкIэгъэгъэ цыиф»

Сэ Джарымэ Аслын сшэрэ
цыиф, ильэс пчагъэрэ юф дэ-
сшагь. Нэмийк юфшилээ си-

КПСС-м ихэку комитет мэкью-
мэшүүмкээ иотдел ишаа агэ-
нафэ. Аш ыуж ильэситфэ

клохын зэхъуми сякытуп-
щынэу фэмьеу охтэ бэклэе
къягъэ, тъзэфэрэзэу сякы-
лукъягъягь. Джарымэ Аслын
щынэнгэ гьогу шагъо къы-
къягъ, бэ къеполон пльэкы-
щтыр. Уиньбджэгъуштэ Аслын
зыфэдэ къемыхъугъэ цыиф,
гукIэгъушо хэль. Шэнышу,
шыпкъягъэ хэль, зы уни тъзэ-
дичеэсыгъяшь, зэкэри икъу
фэдизэу згээунэфыгъэу щыт.

Блэкыгъэ лэшэгъум ия 70-
рэ ильэсхэм къашгэжъягъэу
тъзэршэлэ, КПСС-м и Адыгэ
хэку комитет юф юзэдэтшагь,
ильэситум аш илэпэгъоу си-
щтыгъ. Аш ыпеки Бэрзэдж
Нухэ юф дэсшагъэу щытыгъ.
Етланэ Адыгэ научнэ-ушэтэко
институтын сяклохыими ынаа
къистетыгъ. Институтэу непэ
гуманитар шэнгэхэм ап-
лым истатус къэтигъэнимкэ
ышагъэр маклэп, ренэу наукэр
инэпплэгъу итыгъ.

Сэ зэрэшшэрэмкэ, ицыкли-
гъом къашгэжъягъэу Аслын
юфшилээ шу ыльэгъоу къэ-
тэджэгъ. Арын фае еджаплэр
къязеухим колхозым зыкы-
хэхъягъ. Чыгур шу ыльэгъоу
зэрэшччим паен фае мэкьюмэц
сэнхэхъатыр къызкъихыгъери.
Ар къязеухим, хъызметшлэпэ
зэрэшхъафхэм ашылжъягъэу

КПСС-м ихэку комитет исекре-
тарыгъ. 1984 — 1989-рэ ильэх-
хэм крайкомын исекретарыгъ.

Еджэркъое гурыт еджаплэр
къязеухим колхозым юфшилээр
щыригъэжъягь. Етланэ Пшизэ
шьольыр мэкьюмэц институтын
щеджагь, аш иаспирантури къы-
ухыгъ, шэнгэлэж хууѓэ. Советскэ ыкын партийнэ орган-
хэм — КПСС-м и Адыгэ хэку
комитет, КПСС-м и Краснодар
крайком юф ашишагь, 1993-рэ
ильэхэм къашгэжъягъэу 2002-
рэ ильэхэм нэс Адыгэ Республикаан
и Президентыгъ. Аш ыуж
дипломатическэ юфшилээр
Болгарии щигцэклагь — къа-
лэу Варнэ Генералнэ консулэу
юф щишагь. Арышь, Джарымэ
Аслын гьогу шагъо къыкъягь.
Аш ехыилагъэу юфшилэгъэ-
шхуиту къидэкъягь. Зыр — 1995-
рэ ильэхэм, адэр ильэсилл
тешлагъэу къыхаутыгъэх. Джыри
тхытэ пчагъэ зыфэпхын ёнгэ-
нгэ гьогу аш къыкъягь.

1990-рэ ильэхэм обществен-
нэ-политическэ мэхъанз зиэ
хууѓэ-шлэгъэ зэфэшхъафхэм
нафе къашыгъ Джарымэ Аслын
зыпкь ит политикиу зэрэшччим
акыл хэльэу сид фэдерэ юфы-
гъуи зэшүүхын зэрильэкъирэ.
А лэхъаныр хууѓэ-шлэгъэ-
шхохэм яохътагь. Аш ашыгы

Адыгэ Республикэ щылэ зэрэ-
хууѓэ, Краснодар краим ты-
кызызэрхэкъягъэр. А лэхъаныр
къэралыгъо суверени-
тетым и Декларацие аштэ,
РСФСР-м и Ашпъэрэ Совет
изаконэу автоном хэкур республика
зэршыжырэм ехыилагъэр
къыдэкъы, КПСС-м иапэрэ
секретарь ІннатІэм Йокышь,
народнэ депутатхэм я Совет
иштат хэхъэ. Бэдэд а лэхъаныр
юфыгъоу обществэм къыхэ-
таджэштыгъэр. Ахэм зэкэми
Джарымэ яячэгү итыгъ. Хуу-
ѓэ-шлэгъэхэм зэкэми ягуу
къепшын пльэкыщтэп. Ау ахэм
анаах къахэшхэрэр къэгъэ-
льягъохэм сшойгъу. Гүшүлээм
пае, 1990-рэ ильэхэм чьэпью-
гъум и 5-м хэку Советым изи-
мыйчээу сессие зэрэкогъягъэр
ыкын Адыгэир Краснодар краим
къыхэкъяжыныш, республике
хууѓэ зэрэгтегулагъэхэр.
Урсырем хэтуу Адыгэир субъект
шьхыафэу псэуным фэгъэхыгъэ

зыпари Ѣызэшшуахын альэкы-
штыгъэп. Ары занкээ гупчэм
тепхыгъэмэ нахышилоу Джары-
мээм зыкылтыгъэштыгъэр.

Республикэм и Ашпъэрэ Со-
вет ыкын и Президент хэдэгъэн-
хэм афэгъэхыгъээ политическе
юфтыгъа бэхэхэм а лэхъаныр
юфыгъуабэ къапыкыгъ. Ахэм
зэкэми яягуч ренэу Джарымэ
Аслын итыгъ. Лэпэхэ маклэхэм
яфитынгъэхэр гэцэкэгъэнхэ
зэрэфахэм яхыгъэ юфыгъохэр
ренэу къеуцштыгъэх. А лэхъаныр
славянхэм я Союз иягъэ
къыгъэконохм лъэшэу пылтыгъ.
Союзым зэхищэгъэ зэфэсийм
Джарымэ къыщыгүүшгээгъягь.
Политикэм пыкынхэш, лэпкъ-
культурнэ гупчэхэр зэхажэнхэу
Джарымэ зэфэсийм хэлажэх-
эрэм къяджэгъягь.

А уахътэм адигэ лэпкъым
зыми фэмыорышилээр «40-мэ я
Комитет» зэхищэгъягь. Аш зы-
кIэдэущтэгъэр зэфэдэнгъэх
хэльэу хэдзынхэр зэхэшгэн-
хээхэдэгъягь.

«Къыхэнэжы» зэриогъагъэр
джыри цыифхэм ашыгъупшэрэп.

Президентым маклэп ышла-
гъэр тильэпкъэгъухэу іеклыб
хэгэгхүм арьсхэр къэктонхэ,
къэктожынхэ альэкынм пае.
1990-рэ ильэхэм къыщгэжъя-
гъэу къэктожынхэм зышоигох-
хэм яячэгү хахьоштыгъ.

Джарымэ Аслын итэхэхэм 1992-рэ
ильэхэм мэзаем и 5-м Борис
Ельциным фитхыгъэгъэ письмэм
къышлоштыгъ а юфыгъом изэ-
шохын дипломатическэ пэры-
охуу фэхүхэрэр Ѣыгъэзьеи-
нхэ ыкын къэралыгъо льансэ илэу
зэшохыгъэн зэрэфаэр.

1994-рэ ильэсэу Кавказ заор
заухыгъэр ильэс 130-рэ зыщи-
хууѓээр ары заом къызыдихы-
гъэх юфыгъохэр нахь къызы-
щыльэгъуагъэхэр. А лэхъаныр
зэшохыгъэр, цыиф зэхэхъэшхохэр
зэхажэнхэхэдэгъягь. научнэ форум-
хэр Мыеекъупэ, Краснодар,
Адыгэкъялэ аашашытгъягь.
Ахэм Джарымэ Аслын ахэ-
лажэштыгъ, къащыгүүшгэштыгъ.
А уахътэм Урсырем иреспубли-
кэхэм яяцшэхэм я Совет
изэхэсигъоу Борис Ельциным
пэшэнгъэ зыщиэрихъэрээм
Джарымэ Аслын Урсырем и
Президент зыгигъази ильэу-
гъягь Кавказ заом еплыкъеу
фырилэхэр къыриотыкынхэу.
Ельциныр зэхэсигъом къыщыгү-
щылээ, Темир Кавказым зэкэ
щыпсэурэ лэпкъхэу а заом
итхамыкъагь зыщэгъэхэм
закыгигъазээ, Урсырем иша-
шхэмкээ алэрэу Кавказ заом
ифшьошэ уасэ къыритыгъягь.
Кавказым ильэпкъхэм ячыгу
къягъэгъунээ зэрээзуагъэхэр
зафуу зэрэшччим къылгъягь.

Мэжвандшо зиагъэхэм зыкэ
аашыц Косово Ѣыпсэущтэгъэх
адыгэхэм ячыгүж къащээ-
жынхэ фэгъэхыгъэ юфтыгъа-
зэшохыгъэхэр. Ахэм Джарымэ Аслын ахи-
шылхъягъэр маклэп, ари зы
некубгъо тарихым хэхъягь.
Тильэпкъэгъухэр Косово къызы-
рашчыгъягъэхэ мафэр — шыш-
хъэум и 1-р репатриантхэм я
Мафэр непэ хагъэунэфыкы.

Юфыгъом Джарымэ Аслын
бэшагъэ зигъэгумэкъяштыгъэр.
Пэцээ ІннатІэхэр краим ыкын
хэку ашигъэцаклэхэ зэхъум
къыгүрүүгъягь хэкум иофыгъо-
хэр пхырышыгъуаехэу зэрэшч-
ччим. Лэпэхэ маклэм автономие
ицэнхэм къыгүрүүгъягь, аш дакоу
Президент хэдзынхэри зэхаж-
энхэхэ хууѓагъягь. Кандидатблэу
къягъэлэгъуагъэхэм Джарымэ
Аслын ахатыгъ. Хэбзэихъхэ
ыкын гэцэклэхэ органхэри аш-
тетэу зэхажччим хууѓагъягь.
«Краим тыкыхэкъяштыгъ, ты-

хэр ары. Адыгэ народым изэфэс
зэхэшгэнхэни «Комитеты»
ары зыпкь къикыгъягъягь. Аш
ишуагъэхэ зэфэдэнгъэх хэльэу
а лэхъаныр парламентым ихэ-
дэзинхэ къогъягъягь. Аш дакоу
Президент хэдзынхэри зэхаж-
ччим хууѓагъягь. Кандидатблэу
къягъэлэгъуагъэхэм Джарымэ
Аслын ахатыгъ. Хэбзэихъхэ
ыкын гэцэклэхэ органхэри аш-
тетэу зэхажччим хууѓагъягь.

Культурэмэ гээсэнгъэмэрэ
ащ лэшэу ынаа атетыгъ.
Джарымэ ишуагъэхэ къэлэгъэдже
институтыр класси-
ческе университетыр хууѓагъ.
Нэужым университетыр ыпкэ
хэмийтэу ратыгъягь специф-
техучилищэ ныкышилоу джы
университетыр хэт Мыеекъопэ
къэралыгъо гуманитар-техни-

А зэлстэури юф къызэрикъоу
щытыгъягь.

Джарымэ Аслын прези-
дентэу зыгадзым аш иадми-
нистракие пащэ сяфишыгъ.
Ар республике ныбжыкъэр
ыльэ зышицеуцогъэ уахътэм
тефэгъягь. Тэ, зэкэ алерэ
Президентым икомандэ хэтхэм,
тырыгушохччим къэралыгъом
игъэпсийн тиахъ хэтшыхъанэу
тинаасиг къызэрихъягъэм. А
уахътэм тэ бэмэ тафигъесагь.
Аслын икомандэ хэтхэмкэ
пшьэдэкъяжыши зэрэхтырэ
къыдгүрүүшччим. Лъэшэу тигъ
къэзэшччим тиахъ хэтшыхъанэу
тинаасиг къызэрихъягъэм. Аслын
Алиевичим цыхъэ къызэр-
тишишччим ашылжъягъягь.

Тызыпылтыр юфыгъягъ, та-
пеклэ аш фэдэу къэралыгъо
гъэпсийкэм тыфэнэуасэу Ѣы-
тигъягъ, гъогукъэ хэгъэгум къы-
хэхъягъэм тырыкъон фэягъ.
Пшьэрилтыркъэхэу тъзэрихъя-
гъягъ, цыифхэр зыгъэгумэ-
къяжччим юфыгъохэр зэшотхын-
хэ фэягъ. А зэлстэумки ти-
упччэгъягъэр Джарымэ
Аслын аригъ, аш хууѓэ-шлэ-
гъэхэм ямэхъанэ къызэрэгү-
риорэм, таубытагъэ зэрэх-
ччим, Ѣэлэгъэшо зэрийм, шапхъ-
хэрэ зэрэшччимыгъуупш-
хэрэ ыкын неушигъэр мафэр
хэлпъэн зэрильэгъирэ. Аслын
Алиевичим цыхъэ къызэр-
тишишччим ашылжъягъягь, аш зэгү-

ческе колледжим иунэ, уни-
верситетим инаучнэ библио-
текэ джы зычэйт унэр, адыгэ
филологилемэ культурэмэ
яфакультет иунэ. Адыгейим
ибюджет Ѣыщ ахьщэ мызэу,
мытлоу университетим иши-
кIэгъэ литературэр, мебелыр,
нэмийк псуульэхэр рищэфын-
хэу, гэцэкIэжын юфыгъэнхэр
зэшүүхынхэу къыфатуупшэу
къяхъягъигъ.

Непэ Аслын къызыхъугъэ
мафэр, сигуапэу сяфегушо,
псаунгыгъэ пытэ ышхъякэ
ицэнэу, иурагъо исхэр ыкын
къыпэблэгъэ цыифхэр насы-
пышонхэу фэсэло!

Адыгэ Республикэм иапэрэ Президентэу Джарымэ Аслын къызыхъугъэр ильэс 80 непэ мэхъу

БЫРСЫР Батырбай, шэныгъэлэж, министрэу юф дишагь:

«Гъэсэнгъэм мэхъанэ ритыштыгъ»

Джарымэ Аслынрэ сэрырэ нэйусэ тызызэфэхъум ильэс 15 синийжыгъ. Тхамэтэшкоу зыщэмитими, еланэ Президент зэхъуми тызэнубджэгъугъ, тиунагъохэмки тызэхахъеу щыт, ильэси 7-рэ министрэу юф дэсшигъ.

Сэ зысшэрэм къыщегъэжьаа Президент зэрэхъущтым зыфигъэхъазырэм фэдагь, гүшүэ лые къыуагъэу, имифэшшиашэу зекуагъэу къесшэжьэрэп. Ренэу шырытыгъ, ылощтыми, ышшэцтиими ягулышысещтигъ. Ишэнкэ шъабэу, угу хэкын къыозымыон цыф.

Зэу Президент хъугъагъэп ныла, аш нэмисызэ юфшэпэ пчагъэ зэблихъугъэ, ау зыгорэм зыгорэ риолагъэу къесшэжьэрэп, ильэс 65-рэ хъугъэу сэшшэш, плютэжынэу мыхъун горэ зыгорэм риуагъэу зэхэсхыгъэп.

Аслын нахь дэгъоу зысшлагъэр Президент зэхъур ары, сиргигэблагь, гъэсэнгъэмрэ шэныгъэмрэкэ министрэу си гъэнафи ильэси 7-рэ юф дэсшигъ. А лъэхъаным дэгъоу къызгургууагь ихэбээ зегээклиаки илофшаки.

Сиофшэн зесэгжажьэм Совет хабзэм ильэхъан шапхъеу щыгъэхэм афэмидэу, щылакэр нэмийк шыпкэ хъугъагъэ. Совет хабзэм тызэригъэсэгэ шапхъэхэм уакыхэхъиньш, демократическе илофшаки укыфэкконьр псынкэгъуагъэп. Цыфхэу шхъяфууигъэм зыгхэр къэзэтигъэхэм къуаюштымкэ зылар къагъанэштигъэп. Ахэм зекиэми ядэущтигъ, зэблишынхэ ылъэкынштигъ. Цыфхэр зэблишынхэм фэлазэу ылэклы ылжки аш фэдэ сиуклагъэп.

Гъэсэнгъэм ылъэныкъо къэтэджыхъэр иофыгъохэм республикэм ишаа хэмлажжэу зешопхын умылъэкынэу бэ ахтэгъэп. А зы мафэм 5 — 6 ыдэжь сицхахъеу хъуштигъ. Правительствем изэхэсигъо гъэсэнгъэм илофыгъохэр бэрэ къыщаатыгъэх, ахэм зекиэми Джарымэ хэшшик афыриагь, къытыригъэзжыизэ къаклэупчайштигъ, мэхъанэ аритштигъ. Бэ кэу гъэсэнгъэм илоф а лъэхъаным къыхъэгъяа.

А уахтэм академие Цыкылр зэхэтшэгъагь. Клэлэцыкы губзыгъэхэр, сэнаущыгъе зыхэлхэр университетим игээпсэфилэ базэу «Горнэ легендэм» тщэхээ щедгэаджэштигъэх, шэныгъэлэхъэм, анахь клэлэгъэдже дэгъухэм ахэм илоф адашшэгъяа.

Республикэр гъэпсигъе зэхъум иапэрэ ильэс дышэ ыкни тижын медалэу клэлэджа-клохэм къахыхъэрэ 49-рэ ныэл эзэрхуушигъяа. Ильэс заулэкэ

а пчагъэр 310-м нэсигъагь. Сабы губзыгъэхэм ягъэджэн республикэм ишаа мэхъанэшко ритыштигъ. А лъэхъаным Мье-къуапэ конференцинту щызэхэтшэгъагь, ахэм апэхуацт сомэ миллион пчагъэ Москва къытупшыгъагь.

Мье-къопэ къэралыгъо технологическе институт къызэу-хынэу Тхакуушина Аслын зырхуухъэм, Президентым дэжь сиуклагъ, къэбарыр ес-тагь. Институту къызэуухъгэн фэяя, сида пломэ къэлэхшохэм тиньжыкылэхэр аштэжыншт-гъэхэл, целевой наборы щы-лэжыгъэп. Ау Джарымэм иавторитет къыхэмхъеу ашшэ-ре еджа-пэ къызэуухъын тъэ-кынштигъэп. Шыпкэ, а лъэхъаным лъэшэу ишуагъе къэкуагь Москва щыпсэущтыгъэ тичын-пэгъо Шъэоцыкы Пышмафэ. Лъэхъанэу сикуызытегуши-рээрэ республикэм итээпсигъо уахтэу щыгъагь, ахьщэ щыгъагь. Арыти, Мье-къуапэ иадмини-стрия ишаа Михаил Чер-ниченкэр ашшэ-ре еджа-пэ къызэуухъгъэм икураторэу Президентым ыгъэнэфэгъагь. Аш лъэшэу ишуагъе къэкогъагь кабинетхэм язэтгээпсихъянкэ, клэлэгъаджэхэм лэжапкэ ятыгъэнимкэ. Аш тетэу инсти-туум зыкынштигъ ылъэкынштигъ.

А охтэ дэдэр ары Адыгэ къэралыгъо клэлэгъаджэ ин-

ститутуур университет зыхуу-гъагьери. Аши Аслын иахышихо хэль.

Совет хабзэм игъом игъэдэжкэ амалхэу щыгъэхэр Джарымэм дэгъоу ёшшэтигъэх щыгъыгъуруушигъэх. Усекретарь зыхуукэ бэмэ уалынэ-сынэу щыгъагь, хэшшик афуу-иэн фэяя. Ныбжыкылэхэр ио-шэнным фэгъэсэгээнхэм мэхъанэу иэр Аслын дэгъоу къыгуршигъэх. Арыти, пшэ-рэль къысфишигъ псынкэлэх юж сиխынш, иошэнимкэ клэлэджа-клохэр зэрэбгээсэц-хэм илоф зэхэтшэнэу. Мыш-хэлыгъуагъэу Мье-къуапэ конфе-ренциншу щызэхэтшэгъагь, ежь Президентын аш къыхэлэжьэгъагь. Районхэм япашхэу къеддэгэлэхъагъэм Джарымэм афигъэптигъагь гектари 5-м къызэхъяа-гъэхъаа ашшэ-ре ио-шэнним фэгъэсэгээнхэм мэхъанэу иэр Аслын дэгъоу къыгуршигъэх. Арыти, Мье-къуапэ районымкэ Тульском дэт гурт еджа-пэ Хъакимэфэ Риммэ зипашм а лъэнкъом-кэ ио-шэнним фэгъэсэгээнхэм мэхъанэу иэр Аслын дэгъоу къыгуршигъэх. Гухэни нахь мышши, непэ гъэсэнхэйм аш лъэнкъор щагъэфедэжъирэп.

А лъэхъаным хыисал еджа-пэри къызэуухъгъяа. Непэ аш лъэшэу зиушомбгъуугъ. Адыгэ лъэпкын къыхэгъяа ильэ-

шил пчагъэм МГИМО-р зыадыгэ закыу ныэл щыгъуагъэ. Джарымэм иоф ешшээ нэбгырэ 15-мэ а еджа-пэ къа-хууьгъ.

Олимпиадэхэм тахэлэжъэнэу ильэсбээм къыкыцл амал тиля-тагь. Апэрэу олимпиадэм хэлэжьагъэр хыисал еджа-пэ

дэдэу зэрээхэтшагъэр пащэхэм харьзунэфыкыгъагь ѹкни зэкэль-лыкылоу плэцуцгъо тикъалэ Всероссийскэ олимпиадэ щызэхэтшагъ. А лъэхъаным еджа-пэри къэзүхыгъэхэр МГУ-м, Плехановымы ыцэкэ щыт еджа-пэ, лъэпкхэм язэкъошныгъэ иуниверситет ѹкни нэмийк ашшээдэжэхэр ачахъэхэу рагъэжьагъ.

Аслын сидрэ юфкы таубытагъэ хэльтигъ. Къэсэшэжьы пчэдэхжым сиыхъатыр 8-м къа-коти, пчыххэм сиыхъатыр 8 — 9-м нэс ио-шэнним зэрэштигъэ. Сэ Германием юф къыщысигъагь щытыти, юф-шлакиу слээгъуагъэм ельтигъуагъу сио-шлакиуагъэр сиыхъатыр 6-м чээгэжынхэ фауу слытэштигъ. Ежь сиыхъатыр 7-ми, 8-ми министерствэм къитеоштигъэ. Псынкэу ѡыцкыжъеу ѿлытытэштигъ. Ау мафэм амьшшэжьырэ пчыххэм зэрамышэжышиштигъу гуризгъяа-штигъ. Иоф дэсшилэхэе пащэм сиугу къеон къысигуагъэу къэсэшэжьырэп.

Джыри зы чыпэриэ Джарымэм ыцэ епхыгъэу къасломэ шо-игыу. Ар медицинэ академиу Краснодар дэтим икъутамэ Мье-къуапэ къызэрэштигъэхъяа-гъагь ари. А лъэхъаным

етланэ пащэ фэхъуагъэу, джы Адыгэ къэралыгъо университе-тим иректорэу Мамый Даутары. Олимпиадэхэм язэхэшни Джарымэм мэхъанэшко ритыштигъ. Тапэкэ зыкы Мье-къуапэ олимпиадэ щызэхамынштигъ, апэрэу Всероссийскэ олимпиадэ Мье-къуапэ щыгъагь. Ари дэгъу

республикэм врач 900 фэдиз ищыкэгъагь. Аш та-кынштигъизэ зэшшопхын умылъэкынштигъэрэштигъ.

Сэ къызгурэо экономикэр зекиэми ашшэу зэрэштигъ, ау гъэсэнгъэрэ аришь сэ сиыгэ-гъэзжагъэр аш имехъанэ хэти къыгуршигъомэ шо-игыу.

Фэло-фашхэр

Пыдзэфэ пытэхэм язэгъэзэфэн иофигохэр

Адыгэ Республикэм и Общественнэ палатэ зичэзыу зэхэсигьоу бэмышэу илагъэр ашт итхаматэу Устэ Русльян зэрищагъ. Коммунальнэ пыдзэфэ пытэхэм язэгъэзэфэн исистемэ, хэбзэнчэ хэкитэхэлэхэр кыхэгъэцьгъэнхэм афэгъэзэгъ кулыкъум иофишлэн ар афэгъэхыгьагъ. Иофигоу зытегущыиагъэхэм япхыгъэ ведомствэхэм ялтыклохэр лофтхабзэм хэлэжьагъэх.

Устэ Русльян пэублэ псальэ кыышызэ, 2019-рэ ильэсийн шилээ мазэм и 1-м федеральне хэбзэгъеуцугъем диштэу зэрэхэралыгьоу коммунальнэ пыдзэфэ пытэхэм язэгъэзэфэн исистемэ пхыращэу зэраублагъэр къээрэгүйгъэхэм агу кыгъекъыгъигъ. Мы зэхъокыныгъэшхөхэр коммунальне фэло-фашхэр зерагъэцаклэрэм изытэтийгээлэтийгъэним, чат!хэрэ пыдзэфэхэр нахь маклэ шыгъэнхэм, хэбзэнчэ хэкитэхэлэхэр кыхэгъэцьгъэнхэм, экологиер ашкэ къэухумэгъэним афэорышлэшт.

— Шэхэу ильэс хьущт системаклэм тетэу Адыгейим иофишилэрэр, — кышуагъ Общест-

веннэ палатэм итхаматэ. — А уахтэм кыклоц шольыр операторэу «ЭкоЦентр» зыфиорэм иофишлаклэ зеригъэпсырэр, цыфхэр зэмэзэгъихэу кыаэтхэрэ улчэхэр, бгүүитури кынигъоу зыхафхэрэр зэхэсигъом кыщыгъэтийнхэу тызэрэгүйг.

Гүшүйэл лыгъэктогъ Адыгэ Республиком псэольэшынмкэ, транспортнымкэ, псауплэ-коммунальнэ ыкчи гьоу хьызметымкэ и Министерстве иофишилэу Денис Коноваловын. Ашт кызыртуагъэмкэ, пыдзэфэ пытэхэм язэгъэзэфэн фэгъэхыгъэ зэхъокыныгъэр Адыгейим щипхырыгъэним игъэцклаклормы министерствэр ары. Анахьэу

системэр зыфэгъэзагъэр пыдзэфэ пытэхэр кыдээзигъэ-кыжыщтхэ объектыклэхэм яшын, хэкыр зэрччатлэрэр щигъээзэгъэнир, ар зэхэдзыгъэнир ары. Республиker системаклэм игъом тэхъаным фэшлэдээзэфэхэм язэгъэзэфэн ишьольыр схемэ, ипрограммэ аштагъэр, шапхъэхэр агъэнэфагъэр. Иофири зыгъэцкэлт операторэу ООО-у «ЭкоЦентр» зыфиорэм ильэсий 10-м тельйтэгъэ зээзгыныгъэ дашыгъ. Джаш фэдэу Денис Коноваловын зигугъу кышигъэхэм ашыщ полигонитлоу Адыгейим итим (зыр — Мыекъуапэ, адэр — Адыгэ-къалэ адэтых) ильэсийн арашлэрэ хэкыр зыфэдизир, зэрэ-

зэтегъэпсыхъагъэхэм, зэрауплэклихэрэм язытет.

ООО-у «ЭкоЦентр» зыфиорэм ипащэу Алыбэрд Налбай иофишлэн зэрагъэпсырэм игъэктогъяа кытегущыиагъ.

— Мы ильэсийн ишылэ мазэ кыыщгъэжъяа зутишьэрэхэм ягъэцкэлэн тыфежъяа, — кьеулатэ ашт. — Хэким иугоинрэ идэшынрэклэ графикир зэхэдгъэуцаагъ, чыпэлэхэм яльтыгъяа ар зэтэфыгъэ. Контейнер паркын игъэ-кэлжын лъекулатэ — мэзи 10-м кыклоц контейнер ыкчи бункер 1099-рэ дгээцуугъ. Хэушхъафыкыгъэ технике 59-рэ тщэфыгъ. Тынаа зытедгъэтыхэрэм ашыщ хэбзэнчэ хэкитэхэлэхэм якынхэгъэць. Джыри тымыгъэкодыгъяа аш фэдэу 17 къэнагь. Зэхшэынкыгъяа хэким иугоини езэжъялэ фэхъугъ. Ар иашхэх хьущтэп, игъорыгъозэ цыфхэр кыфэклоштых.

Компаниеу «ЭкоСити» зыфиорэм ипащэу Плэхусэжь Рэджэб зэхэсигъом кызынзэргэхэлэцьгъэмкэ, системаклэм зыщитехъэгъэхэм ятлонэрэ кыдэгъэцкыжын, ашт изэхэдээзин зэрэфэгъэзагъэр кынгуяг. Хэкыр зэтэфыгъэ аугъоным фэш эко-урнэхэр кыалэм ичныгъэ зэфэшхъафхэм аштагъэуцугъ. Ашт ишуагъэкэ мы ильэсийн бжье ыкчи тхылтыгээ тонн 50 фэдэз компанином кынгыдигъэцкыжын ылъэкигъ.

— Мы уахтэм цыфхэм заудгъялээ, тиофишлэн имэхнэ, шуагъяа пыльыр агурытэгъяло, — elo ашт. — Бжьехэр, батарейкхэр, электропкыгъохэр зэтэфыгъэхэу ишык!эгъэ

контейнерым едгъекуухэмэ, экологиер нахь къэбзээт. Цыфхир ицыкыгъом кыыщгъэжъяа зутишьэрэхъяа кытегущыиагъ. Арышь, кылэццылу ыгыпшэхэр, еджапшэхэр, фэтэрибэу зэхэт унхэм яшагхэр кытэклихээзэ гушыгъэту тафхъу. Тапэки джа иофишлэн лыдгъэктотшт.

Иофигохэр зэхэсигъом кыыщгъэжъэхэм ашыщих шольыр операторым зэээгынныгъэ кампаниер икыу фэдизэу зэригъэцаклэрэр; цыфхэм кыалэхъаэхэрэ квитанциехэм артихэгъэ нэбгыре пчагъяа, уасеу кыафалытэхэрэр зэрэмтэрэзхэр; пальеу затын фаем уахтэ тешагъяа ахэр кыазэралекхъаэхэрэр; контейнерхэм язблэхъун ыкчи ахэр зыдэштихээ площацдэхэр зэтегъэпсыхъэгъэнхэр; псэольэш хэким идэштэн, нэмыкхэр.

Алыбэрд Налбай иофишлэн фэгъэхыгъэ улчэхэм джэуапхэр кыаритыхъяа. Ашт кызырэхигъэшьгъэмкэ, системаклэм зыщитехъэгъэхэм ятлонэрэ кыдэгъэцкыжын, ашт изэхэдээзин зэрэфэгъэзагъэр кынгуяг. Хэкыр зэтэфыгъэ аугъоным фэш эко-урнэхэр кыалэм ичныгъэ зэфэшхъафхэм аштагъэуцугъ. Ашт ишуагъэкэ мы ильэсийн бжье ыкчи тхылтыгээ тонн 50 фэдэз компанином кынгыдигъэцкыжын ылъэкигъ.

— Мы уахтэм цыфхэм заудгъялээ, тиофишлэн имэхнэ, шуагъяа пыльыр агурытэгъяло, — elo ашт. — Бжьехэр, батарейкхэр, электропкыгъохэр зэтэфыгъэхэу ишык!эгъэ

Зэхэсигъом иофигоу кыыщгъэжъэхэм афэгъэхыгъэ унашхъохэр аштагъэр, ахэр зыфгъэзээхээ ведомствэхэм алэклагъэхъаштых.

ИЭШЬИНЭ Сусан.

Искусствэм ицЫифхэр

ЛъЭПКЪХЭМ ЯОРЭДЫГУ

Хэгъэгум иорэдыо цэрыгоу, Адыгэ Республикаем инароднэ артистэу, Урысыем икомпозиторхэм я Союз хэтэу Андзэрэкъо Чеслав непэ имэфэкл — кызыыхъугъэр ильэс 80 мэхъу.

— Андзэрэкъо Чеслав патриот шыныкъ. Ихэгъэгу, ильэпкъ шы афиши шынигъоу псэүгъэ. Искусствэр сэ лъэшэу сыгу рехьы. Тикомпозиторхэм аусыгъэ орэдхэм сядэу зыхыкъе, гукъе сакыыдэшьо. Андзэрэкъо Чеслав лъЭПКЪХЭМ яорэдыу, ымаикъе псынкъеу къесашъжы, сегъегушио, — кытилуагъ Адыгэ Республикаем иапэрэ Президентеу Джарыме Асплан.

Шэкюгъум и 7-м Джарыме Аспланы, Андзэрэкъо Чеслави Кошхъблэ районым кыщыхъу-тэх, цыф цэрыго хъугъэх.

Чеслав янэжъеу Гулэ пышнэо илпэласэу зэрэштыим ишүауагъекъе яунэ цыфыбэ къихъешигъ. Чеслав зэхихырер, ылтэгъурэр гум кынэжыштыгъ. Сэнэхьатэу кы-хихыштымкъе улчабэ илашъ. Музыкальне училишиыр Налщыкъ, къэралыгъо консерваториер Ленинград къашиухыгъэх. Адыгэ къэралыгъо ансамблэхэм, филармонием, Адыгэ къэралыгъо университетим, нэмыхъхэм ильэс-бэрэ юф ашишлагъ.

Мэшбэшъе Исхъакъ, Къумпыл Къадырбэч, фэшхъяфафхэм яусэхэм атехыгъэ орэдхэр ыусыгъэх. Кавказ заом, лъЭПКЪХЭМ яхылыгъэ произведенияхэр икъэлэмьып къычыкъигъэх.

— Мэкъе 1етыгъе дахэ зилэ орэдыоу Урысыем щыпсэухэрэм Андзэрэкъо Чеслав къаахесэгъэшь, — кытилогъяа зэльашэрэ орэдыоу, СССР-м, Адыгэим янароднэ артистэу Иосиф Кобзон. — Тызэгъусэу концертхэр хэгъэгум къыщтыхъу берэ къыхэкъигъ.

— Андзэрэкъо Чеслав Ленинград зыщеджэм ыуж Адыгэим къымыгъээжъеу хэгъэгум ишьольхъэр орэд къашиоштыгъэмэ, искуствэм нахь щыцэрио хъущыгъэ, — къеулатэ Урысыем, Абхазын язаслуженнэ артист-

къ, Адыгэим инароднэ артист-къу Нэхэе Тэмэрэ. — Ильэпкъ, Адыгэ Республикаем зэригъэль-ялпэхэрэм яхылыгъэ орэдэу ыусыгъэхэр гашшэм къышлох.

Республикэ къэралыгъо филармонием иоркестрэу «Русская удалым» Ч. Андзэрэкъор хэтэу Москва, Мыекъуапэ, нэмыхъхэм орэдьбэ ашигъэжынчыгъ.

— Адыгэ музыкальне иэмэ-псымхэр зыхэт оркестрэ тиреспубликэ щызэхашэмэ сигуапэу сыхэхъяшт, орэд къышысюшт, — игупшишэм Ч. Андзэрэкъом ташигъэгъуазштыгъ. — Искусствэр сэ сишишынчыгъ...

Андзэрэкъо Чеслав ыкъоу Долёт Санкт-Петербург щэпсэу, композитор, ятэ игъогу ракъо. Чеслав ыпхью Марзет реступникэ икс-артыкъу еджаплэу ЛъЭПКЪХЭМ Кимэ ыцэ зыхырэм ипащ, ишхъэгъусэу Светланэ Кэлээгъэдже колледжэу Андырхъое Хъусенэ ыцэ зыхырэм ильэс-бэрэ адыгабзэмкъе щыригъэджахъ, игушыгъэхэм атехыгъэ орэдхэр композиторхэм аусыгъэх.

Адыгэ Республикаем икъэралыгъо гээпсикъе игъэптиэн Ч. Андзэрэкъор гукъи, псэкли хэлэжьагъ. Аш ыусыгъэ орэдхэр «Си Адыгэй», «Адыгэ шыуаш», «Адыгэ биракъ» зыфилогъэрэ ансамблэу «Исламыем», оркестрэу «Русская удалым», журналистэу Беданыкъо Замирэ, артисткэ цэриоу Кушъэкъо Симэ, нэмыхъхэм концерт хэгъэгъэхэм къышлох. Чеслав Тыркуем, Болгарием, фэшхъяаф хэгъэгхэм ашылагъ, иорэдхэмкъе цыфыбэ ыгъэгушуагъ. Опсэу, Чеслав! Ильэс 80 узэрэхъурэм фэштигъохъу, тигъээzetеджэмэ ацэлээ шиоу щыцэрио хъыбдэхъунэу, нарт бэгашш эхъунэу пфэтэло.

ЕМТЫЫЛЬ Нурбый.

АДЫГЭ ШЬУАШ

Орэдышъор: Андзэрэкъо Чеслав

Гуучы/Эхэр: ЕМТЫЫЛЬ Нурбый

Адыгэ шыуаш

А-ди-га шыуаш-мар та-рихъ иэ-ми-сэ-у,
Ка-ко-з и-изэнкъхэм аи-тах.
Пи-ки-зм ч-фэ-зэу и-зум ч-къе-хэ-з,
Ква-шо-ми зе-о-на-ла-ш.
ий, ий, А-ди-га шыуаш,
ду-ка-еи ч-ци-зэ-заш.
ий, ий, А-ди-га Ква-шу,
Нал-мэ-Нал-къ-та-ш ти-къашу.

Адыгэ шыуашэр тарихъ намысэу, Кавказ ильэпкъхэм аштагъ. Пчыкъэм уфэдэу пчэгум укъехъэ, Къашоми зеогъээт.

Жъыу:

Ей, ей, адыгэ шыуаш,
Дунаем ушызэльаш.
Ей, ей, адыгэ къашу,
Налмэс-налкъутэу тикъашу.

Бъэгу ишыгъэм шыр егъэуджы,
Лыгъэм ишапхъэу хъазыр.
Пшьэшьэ нэгушшом гохъэу зегъазэ,
Иссе дахи къэракъ.

Жъыу:

Пышнаом пышнэр егъэбзэррабзэ,
Кэлакъэр къашом хельяс.
Уишхъэрыхъон бзыу тамэу мэбыбы,
Джэгуми лъагэу зеээт.

Жъыу:

Нэнэжъ-тэтэжъмэ тфагъэптиагъэу,
Тихабзэ тыгу имыкъ.
Ныбжыкъеу тилэр тэ тфэбэгъонэу,
Нарт лыхъужъ хъунхэу тыфай.

Жъыу:

Зэхэзыщагъэр
ыкъи къыдэзы-
гъэкъырэр:
Адыгэ Республикаем
льэпкъ Иофхэмкъэ,
Иэкъыб къэралхэм ацы-
пэзурэ тильэпкъэ-
гъухэм адыярэз зэх-
ныгъэхэм ыкъи
къэбар жуугъэм
иамалхэмкъэ и Комитет

Адресыр:
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэ-
шыэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
Редакцием авторхэм
къаихырэр А4-къэ
заджэхэрэ тхъапхэу
зипчагъэкъэ 5-м
емыхъхэрэр ары. Са-
тырхэм азыфагу 1,5-рэ
дэлтэу, шрифтыр
12-м нахь цыкъунэу
щытэп. Мы шапхъэ-
хэм адимыштэрэ
тхыгъэхэр редакцием
зэкъегъэжъыхъ.

E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщашихъятыгъэр:
Урысые Федерацием
хэутын Иофхэмкъэ, теле-
радиокъэтын-
хэмкъэ ыкъи зэллы-
Иэсэйкъи амалхэмкъэ
и Министерствэ
и Темир-Кавказ
Чыпъэ гъэоры-
шшам, зэраушыхъятыгъэ
номерыр

ПИ №ТУ23-00916

Зыщаихъятыгъэр
ООО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗЭКІЭМКИ
пчыагъэр
4129
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 2688

Хэутынам узьчи-
къэтхэнэу щыт уахътэр
Сыхъятыр
18.00
Зыщаихъятыгъэр
уахътэр
Сыхъятыр
18.00

Редактор
шъхъяэр
Дэрбэ Т. И.

Редактор шъхъяэр
игуадзэр
Мэшлэхъко
С. А.

Пшьэдэхъяэр
зыхъырэ секретарыр
Хъурмэ
Х. Х.